

A jogorvoslathoz való jog az Alkotmánybíróság gyakorlatában

I. Bevezetés

Az Alkotmány korábban az 57. § (5) bekezdésében a következőképpen tartalmazta a jogorvoslathoz való alapjogot: „[a] Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslással élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.” Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének megfogalmazása szerint: „[m]indenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslással éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

Mind az Alkotmány, mind az Alaptörvény normaszövege alapján megállapítható, hogy a két jogi dokumentum egyaránt kifejezetten a jogorvoslathoz való jogot biztosítja az említett rendelkezéseiben és nem a nemzetközi dokumentumokban szereplő igényérvényesítés („*remedy*”) jogát.² Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy az Alkotmánybíróság döntéseiben – az Alkotmány 57. § (1) bekezdésére alapított – a bírósághoz fordulás joga is gyakran együtt szerepelt a jogorvoslathoz való joggal, pedig a jogorvoslathoz való jog nyilvánvalóan szűkebb hatókörű azon oknál fogva, hogy fogalmilag feltételezi a már meghozott döntést.³

Az Alaptörvény hatálybalépését – különösen annak negyedik módosítását – követően bizonytalanság mutatkozott abban, hogy az Alkotmány alapján meghozott korábbi alkotmánybírósági döntésekben az egyes alapjogokkal kapcsolatban kifejtett érvek az Alaptörvény hatálybalépését követően született alkotmánybírósági határozatokban milyen mértékben használhatók fel, illetve idézhetők. A jogorvoslathoz való joggal kapcsolatban, figyelemmel arra, hogy annak alaptörvénybeli meghatározása – az alapjog tartalmát tekintve – megegyezett az Alkotmány szabályaival,⁴ nem volt akadály a korábban kidolgozott elvek, érvek átvételének.⁵ Ennek megfelelően megállapítható, hogy a jogorvoslathoz való joggal kapcsolatos, 2012-ig kialakult alkotmánybírósági gyakorlatnak az Alaptörvény hatálybalépését követő továbbvitele zökkenőmentesen zajlott le. Mindezekre figyelemmel a tanulmányban először a jogorvoslathoz való jog általános – alapvetően normakontroll eljárásokban kikristályosodott és 2012. óta megerősített – tartalmát kívánom bemutatni.

Az Alaptörvény hatálybalépése ugyanakkor – amellet, hogy a jogorvoslathoz való jog tartalmát gyakorlatilag nem módosította – az Alkotmánybíróság hatásköreit érintő változtatással az alkotmányos kontroll irányát az absztrakt normakontroll eljárásról a konkrét (egyedi) típusú eljárások irányába tolta el azzal, hogy szűkítette az utólagos absztrakt

¹ Egyetemi tanársegéd, KRE ÁJK Bűnügyi Tudományok Intézete.

² Jakab András (szerk.): Az Alkotmány kommentárja II. kötet. Századvég Kiadó, Budapest, 2009, 2090. o.

³ Sólyom László: Az Alkotmánybíráskodás kezdetei Magyarországon. Osiris Kiadó, Budapest, 2001, 578-579. o.

⁴ „Az Alkotmánybíróság az újabb ügyekben vizsgálendő alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadály, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indoklásába történő beillesztése.” 13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]

⁵ Lásd: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [24]

normakontroll eljárás kezdeményezésére jogosultak körét és szélesítette az alkotmányjogi panaszok benyújtásának a lehetőségét.⁶ Mindez természetesen érintette a jogorvoslathoz való joggal kapcsolatos gyakorlatot is – azonban nem tartalmát, hanem – a jogvédelem érvényesülési körét illetően. A cikk második felében arra teszek kísérletet, hogy a legfontosabb döntések⁷ ismertetésével felvázoljam, hogy az említett hatáskörváltás hogyan hatott a címben szereplő alapjog Alkotmánybíróság általi értelmezésére.

II. A jogorvoslathoz való jog absztrakt tartalma

Az alkotmánybírósági döntések érintették a jogorvoslathoz való jog minden lényeges elemét, így a jogorvoslati formákat, a jogorvoslat tárgyát, a jogorvoslat alapját; a jogorvoslatra jogosítottak körét, a jogorvoslat gyakorlásának módját, valamint a jogorvoslatot elbíráló fórumokat (beleértve azok jogkörét is) és a jogorvoslatok hatályát. A vizsgált alapjog egyes elemeivel kapcsolatos legfontosabb alkotmányos követelményeket az alábbi döntések tartalmazzák.

Az Alkotmánybíróság már működésének kezdetén leszögezte, hogy a különböző eljárásokban a jogalkotó eltérő jogorvoslati formákat, jogorvoslatot elbíráló fórumokat állapíthat meg, valamint azt is eltérően határozhatja meg, hogy hány fokú jogorvoslati rendszer érvényesülhet⁸. Ebből következően az alapjogból levezethető alkotmányos követelményt az egyfokú jogorvoslat is kielégíti,⁹ ezen felül nem azonosítható olyan alkotmányos követelmény, amelyik konkrétan meghatározná, hogy milyen jogorvoslati formák, illetve fórumrendszer egyeztethető össze az Alaptörvénnyel. Ugyanakkor az említettekkel összefüggésben azt is fontos hangsúlyozni, hogy az Alkotmánybíróságnak abban is következetes a gyakorlata, hogy a jogorvoslathoz való jog lényegi tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége.¹⁰ A jogorvoslathoz való alapjog biztosítását az jelenti, ha az eljárásban a törvény garantálja az érintett számára, hogy ügyét az alapügyben eljáró szervtől különböző szerv bírálja el.¹¹ Az Alkotmánybíróság tehát egyértelműen állást foglal az átszármaztató jellegű jogorvoslati formák mellett, másként fogalmazva, az érintett alapjog alkotmányos tartalmának elengedhetetlen eleme a devolutív jelleg.

Bár a fentiekben ismertetett döntésekből egyértelműen következik, de indokolt külön kitérni arra is, hogy a jogorvoslathoz való alapjognak mi a viszonya a rendkívüli jogorvoslatokhoz. Az Alkotmánybíróság több döntésében rögzítette, hogy a rendkívüli jogorvoslati lehetőségek az alkotmányosan megkövetelt rendes jogorvoslaton túlmenő jogintézmények, így a jogorvoslathoz való jogból nem vezethető le a rendkívüli jogorvoslati lehetőség kötelező biztosításában testet öltő jogalkotói kötelezettség. Ebből következően a jogalkotót a tekintetben is széles mérlegelési jog illeti meg, hogy milyen esetben biztosít lehetőséget valamely rendkívüli jogorvoslati eljárásra, illetve milyen módon határozza meg

---

⁶ Vesd össze: az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés c), d) és e) pontjait. Lásd még: Paczolay Péter: Megváltozott hangsúlyok az Alkotmánybíróság hatásköreiben. In Alkotmánybírósági Szemle, 2012/1. szám, 67-69. o.

⁷ Lásd: 38. lábaj.

⁸ Lásd: 1437/B/1990. AB határozat, ABH 1992, 453, 454. Az újabb gyakorlatban pedig például: 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [95]

⁹ Lásd 9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 68, és 22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 110. Az újabb gyakorlatban pedig például: 25/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [17]

¹⁰ Lásd: 5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31. Az újabb gyakorlatban pedig például: 35/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [16]

¹¹ Lásd: 513/B/1994. AB határozat, ABH 1994, 731, 734. Az újabb gyakorlatban pedig például: 3146/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [23]

tartalmát, korlátait¹². Ezzel párhuzamosan azt is hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy abban az esetben viszont, ha a jogalkotó a felülvizsgálat lehetőségének biztosítása mellett dönt, az Alkotmánybíróság hatáskörrel rendelkezik a jogalkotó által biztosított rendkívüli jogorvoslat szabályainak az Alaptörvénnyel való összhangjának a vizsgálatára.¹³

Az Alaptörvényben garantált jogorvoslathoz való jog tárgya bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés lehet. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint, az említett döntések abban az esetben tekinthetők a szóban forgó alapjog tárgyának, ha azok érdemi döntésnek minősülnek, ugyanakkor ennek megítélése során az Alkotmánybíróság nem feltétlenül kizárólag a tételes jogok által ilyenek tartott döntéseket tekinti annak, hanem az osztályozás során a vizsgált döntés tárgyából és személyekre gyakorolt hatásából indul ki.¹⁴ Az Alkotmánybíróság egyértelművé tette azt is, hogy a döntés elmulasztása is a jogorvoslathoz való jog sérelmét idézheti elő.¹⁵

A jogorvoslatra jogosítottak körét az Alaptörvény oly módon határozza meg, hogy abba bárki beletartozhat – függetlenül attól, hogy természetes vagy jogi személyről, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező egyéb szervezetről van szó¹⁶ – akinek jogát, jogos érdekét a döntés sérti. Így tehát jogosított kizárólag az lehet, akinek legalább elvben van olyan joga vagy jogos (a jog által védett és elismert) érdeke, amelynek sérelmét állíthatja,¹⁷ továbbá a jogorvoslat igénybevételének nem előfeltétele, hogy a sérelem ténylegesen bekövetkezzék, elégséges, ha erre hivatkozik a jogorvoslattal élő.¹⁸

Az alkotmánybírósági gyakorlat szerint a jogorvoslati jog tényleges gyakorlásának egyik elengedhetetlen feltétele, hogy a jogorvoslat benyújtására megfelelő idő álljon rendelkezésre. Erre azért van szükség, mert a kellően megalapozott, érvekkel, okfejtéssel alátámasztott jogorvoslati kérelem elkészítése bizonyos időt igényel.¹⁹ Ezzel összefüggésben – szintén jogorvoslathoz való jogból – vezette le az Alkotmánybíróság azt az alkotmányos követelményt is, amely szerint a határozat közlésének olyan módon kell történnie, amely biztosítja, hogy annak tartalmát az érintettek – amennyiben a jogorvoslatra nyitva álló határidő speciálisan rövid volta ezt indokolja – a döntés meghozatalának napján megfelelően megismerhessék.²⁰

A jogorvoslatot elbíráló fórum jogkörét érintő alkotmányos követelmény, hogy az Alkotmánybíróság minden jogorvoslat lényegi elemeként tekint a „jogorvoslás” lehetőségére, azaz arra a kívánalomra, hogy a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát.²¹ Ez persze nem jelenti azt, hogy a jogorvoslatot elbíráló szervnek a kérelemnek minden körülmények között helyt kell adnia, azt azonban feltétlenül, hogy az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassák és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálják.²² Az Alkotmánybíróság értelmezésében az Alaptörvényben biztosított

¹² Lásd: 1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 29, 38. és 42/2004. (XI. 9.) AB határozat, ABH 2004, 551, 571. Az újabb gyakorlatban pedig például: 3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [22]

¹³ Lásd: 23/1998. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1998, 182, 188.; 787/D/1999. AB határozat, ABH 2001, 1090, 1094. és 42/2004. (XI. 9.) AB határozat, ABH 2004, 551, 572. Az újabb gyakorlatban pedig például: 3020/2018. (I. 26.) AB határozat, Indokolás [37]

¹⁴ Lásd: 38/2006. (IX. 20.) AB határozat, ABH 2006, 489, 491-492. Az újabb gyakorlatban pedig például: 9/2013. (III. 6.) AB határozat, Indokolás [28]

¹⁵ Lásd: 17/2015. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [90] és 36/2017. (XII. 29.) AB határozat, Indokolás [57]

¹⁶ Vesz össze: Jakab i.m. 2093. o.

¹⁷ Lásd: 22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 109.

¹⁸ Lásd: 22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 110.

¹⁹ Lásd: 24/1999. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1999, 237, 244.

²⁰ Lásd: 59/2003. (XI. 26.) AB határozat, ABH 2003, 607, 614.

²¹ Lásd: 23/1998. (VI. 9.) AB határozat, ABH 1998, 182, 186. Az újabb gyakorlatban pedig például: 18/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [10]

²² Lásd: 3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [16]

jogorvoslathoz való jog a tényleges és hatékony jogorvoslat lehetőségének a biztosítását követeli meg, így nem csak abban az esetben állapítható meg az alapjog sérelme, ha a jogorvoslat lehetőségét teljesen kizárták²³, hanem akkor is, ha a jogszabályban egyébként biztosított jogorvoslat más okból nem tud ténylegesen és hatékonyan érvényesülni, így például ha azt a részletszabályok rendelkezései akadályozzák meg, ezáltal üresítve ki, illetve téve formálissá a jogorvoslathoz való jogot²⁴. Összefoglalóan állapította meg az Alkotmánybíróság, hogy jogorvoslat jogának hatékony érvényesülését számos tényező befolyásolhatja, így többek között a felülbírálati lehetőség terjedelme, a jogorvoslat elintézésére meghatározott határidő, vagy a sérelmezett határozat kézbesítésének szabályai és megismerhetőségének tényleges lehetősége.²⁵

A hatékonyság és ténylegesség igénye a jogorvoslat hatályát is érintő alkotmányos követelmény, hiszen az Alkotmánybíróság a hatékonyság egyik garanciáját látja a szuszpenzív hatály biztosításában, azaz annak megkövetelésében, hogy a jogorvoslati kérelem elbírálásáig a megtámadott döntés végrehajtását ki lehessen zárni, ugyanakkor az alkotmánybírósági gyakorlat szerint kivételt tűrő követelményről van szó.²⁶ Összhangban a fentebb írtakkal az alkotmánybírósági gyakorlat eleve csak az elsőfokú döntés elleni jogorvoslathoz köti e garanciát²⁷ és abban az esetben is bizonyos esetekben kivételek meghatározását engedi.²⁸

A jogorvoslathoz való jog alapját (azaz a jogorvoslás okait, indokait) természetesen a különböző eljárás törvények tartalmazzák, erre vonatkozóan értelemszerűen nem alakult ki konkrét, részletekbe menő követelményeket tartalmazó alkotmánybírósági gyakorlat. Ugyanakkor a fentiekben említett alkotmányos kívánalmak nyilvánvalóan – közvetett módon – hatással vannak arra is, hogy a jogalkotó hogyan szabályozza az adott jogág jogorvoslati jogának az alapját.

Az Alkotmánybíróság bizonyos esetekben a jogorvoslathoz való jog immanens elemeként tekintett az indokolási kötelezettségre,²⁹ még hozzá a jogorvoslati jog hatékony gyakorlásával összefüggésben, hiszen a szóban forgó alapjog hatékony gyakorlására kizárólag a bíróság vagy hatóság döntését alátámasztó indokok ismeretében nyílik valódi lehetőség.³⁰ (Megjegyzést érdemel, hogy az indokolási kötelezettséget – mint indokolt bírói döntéshez való jogot – az Alkotmánybíróság egyébként a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból vezette le.³¹)

III. A jogorvoslathoz való jog értelmezése in concreto

²³ Lásd: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [61]

²⁴ Lásd: 21/1997. (III. 26.) AB határozat, ABH 1997, 103, 105–106. Az újabb gyakorlatban pedig például: 14/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [31]

²⁵ Lásd: 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [26]

²⁶ A jogorvoslathoz való jog „(...) érvényesüléséhez hozzátartozik az, hogy általában, fő szabály szerint a jogorvoslat kezdeményezése a sérelmezett döntés végrehajthatóságára halasztó hatályú legyen.” [953/B/1993. AB határozat, ABH 1996, 432, 434–435.] „(...) a jogorvoslatot általában a határozat végrehajtását megelőzően kell biztosítani. Ez a követelmény azonban nem abszolút jellegű (...)” [71/2002. (XII. 17.) AB határozat, ABH 2002, 417, 426–427.]

²⁷ Vésd össze: 953/B/1993. AB határozat, ABH 1996, 432, 435.

²⁸ Vésd össze: 71/2002. (XII. 17.) AB határozat, ABH 2002, 417, 427.

²⁹ Lásd: 21/1997. (III. 26.) AB határozat, ABH 1997, 103, 105–106.

³⁰ Lásd: 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [26]. Vésd össze: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [32] és 13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [46]

³¹ Lásd: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33] és 3305/2017. (XI. 24.) AB határozat, Indokolás [31]–[32]

Az Alaptörvény hatálybalépésével az Alkotmánybíróság hatásköre kibővült az ún. valódi alkotmányjogi panasz intézményével.³² Ebben az eljárásban az Alkotmánybíróság nem azt vizsgálja, hogy az ügyben alkalmazott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenes-e, hanem az alkotmányos vizsgálat arra a kérdésre ad választ, hogy a támadott *bíróági döntésben kifejtett jogértelmezés* összhangban van-e az Alaptörvénnyel. Ennek jogszabályi alapja az Alaptörvény 28. cikkében foglalt kötelezettség, amely szerint: a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alkotmánybíróság megfogalmazása szerint a valódi alkotmányjogi panasz az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló olyan jogintézmény,³³ amelynek elbírálása során az Alkotmánybíróság feladata, hogy az Alaptörvényben elismert alapjogoknak ténylegesen érvényt szerezzen. Ebből következően az Alkotmánybíróság feladatához tartozik annak megválaszolása is, hogy egy adott jogszabály mely jogalkalmazói értelmezése találkozik az Alaptörvényben elismert jogokban rejlő egyes követelményekkel,³⁴ hiszen a jogorvoslathoz való jog tényleges és hatékony érvényesülése nem csupán a jogalkotóval szemben (a jogszabályok tartalmát illetően) fennálló követelmény, hanem az Alaptörvény 28. cikkéből következően (a jogszabályok értelmezése során) a jogalkalmazó szerveket is kötelezi.³⁵

Valódi alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek³⁶ fennállása esetén is csak – jogerős bíróági döntésekkel szemben lehet benyújtani, így tehát az Alkotmánybíróság ezen eljárása egy utólagosan igénybe vehető, rendkívüli jogorvoslatként érvényesül. Ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy önmagában az eljárás lehetősége arra sarkalhatja a rendes bíróságokat, hogy az eljárásuk során figyelemmel legyenek az ügynek az alapjogi vonatkozásaira is, azaz a valódi alkotmányjogi panasz jogorvoslati jellege – jellemzően a korábbi ügyekből kikristályosodott alkotmányos követelmények figyelembevételével – érvényesülhet az Alkotmánybíróság konkrét közrehatása és beavatkozása nélkül is.³⁷

Az alábbiakban bemutatott ügyek mindegyike az Abtv. 27. §-a szerinti eljárásban született és az azokban azonosított alkotmányos problémák összegzésével átfogó képet kaphatunk arról, hogy egyedi ügyekben a rendes bíróságok által elvégzett jogértelmezés jellemzően mely pontjai vethetik fel a jogorvoslathoz való jog sérelmét.³⁸

---

³² Lásd: az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §.

³³ Lásd: 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]

³⁴ Lásd 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]

³⁵ Lásd: 14/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [32]

³⁶ Erről lásd: Bitskey Botond – Török Bernát (szerk.): Az Alkotmányjogi panasz kézikönyve. HVG-ORAC, Budapest, 2015, 186-216. o.; illetve Tóth J. Zoltán: A „valódi” alkotmányjogi panasz használatba vétele: az Abtv. 27. §-a szerinti panasz első két éve az Alkotmánybíróság gyakorlatában. In Jogtudományi Közlöny, 2014/5. szám, 228-233. o.

³⁷ Az alapjogi szemlélet *ex ante* jelleggel történő érvényesülése a bíróági eljárásban. Lásd: Orbán Endre: A bírói döntések ellen benyújtott alkotmányjogi panaszok tapasztalatai. In Pázmány Law Working Papers, 2016/20. szám, 13. o. http://d18wh0wf8v71m4.cloudfront.net/docs/wp/2016/2016-20_Orban.pdf (2019. február 28.)

³⁸ Tekintettel arra, hogy a jelen cikkben elsősorban a jogorvoslathoz való jog megsértése lehetséges eseteknek bemutatását tartottam a legalkalmasabbnak arra, hogy megfelelően érzékeltetni lehessen azt, hogy a jogorvoslathoz való jog absztrakt követelményeit hogyan „kérheti számon” az Alkotmánybíróság az egyedi ügyekben kifejtett rendes bírói jogértelmezésen, ezért az ügyek kiválasztásánál és feldolgozásánál az alábbi módszert követtem. Az Alkotmánybíróság honlapján elérhető ügykereső igénybevételével a valódi alkotmányjogi panasz eljárásban vizsgáltak közül először azokat az ügyeket gyűjtöttem ki, amelyekben hivatkoztak a jogorvoslathoz való jogra és az Alkotmánybíróság – alaptörvény-sértést megállapítva – megsemmisítette az alapul fekvő bíróági döntést. Mindezek alapján a keresés eredménye 19 ügy lett, azonban ebből csak 7 ügyben szolgált a megsemmisítés alapjául ténylegesen a jogorvoslathoz való jog. A 7 ügyből 4 ügyben a megsemmisítő rendelkezés mellett az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményt is megállapított. Az említett ügyek mindegyike ismertetésre kerül, ezek képezik a fejezet gerincét és emellett csak a legszükségesebb mértékben (amennyiben a gyakorlat árnyaltsága ezt megköveteli) ismertetek olyan ügyeket,

III.1. Polgári ügyben

A jogorvoslathoz való jog sérelmét állapította meg az Alkotmánybíróság egy alkotmányjogi panasz folytán indult ügyben, amelyben a panaszos azt sérelmezte, hogy az alapügyben – bár erre a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) lehetőséget biztosított – a másodfokú bíróság mégsem ismerte el a fellebbezési jogát és érdemben nem bírálta el jogorvoslati nyilatkozatát.³⁹ A felülvizsgálati eljárásban döntést hozó Kúria pedig ugyan megállapította a másodfokú bíróság által elkövetett eljárási jogszabálysértés tényét, mégsem helyezte hatályon kívül a másodfokú határozatot és utasította a fellebbezés érdemi elbírálására a másodfokú bíróságot, mert nem találta elég súlyosnak a jogszabálysértést.⁴⁰ Az Alkotmánybíróság indokolásának lényege szerint a régi Pp. 275. § (3) bekezdésének⁴¹ a jogorvoslathoz való alkotmányos alapjoggal összhangban álló értelmezése azt feltételezi, hogy amennyiben rendelkezésre áll valamely rendes jogorvoslati út, akkor ezzel az érintett élni is tud. Nem minden eljárási szabálysértés vezet automatikusan a Kúria által felülvizsgált bírósági határozatok hatályon kívül helyezéséhez: a régi Pp. idézett 275. § (3) bekezdése széles körű mérlegelési lehetőséget biztosít a Kúriának az alsóbb fokú bíróságok által a döntéshozatalt megelőzően elkövetett eljárásjogi szabálysértés(ek) súlyának megítélésére. Értelemszerűen azonban csak egy, már lefolytatott eljárás és ennek alapján meghozott döntés vonatkozásában mérlegelhető az a kérdés, hogy egy esetleges eljárási jogszabálysértés az ügy érdemi megítélését befolyásolhatta-e, s ha igen, milyen mértékben. Amennyiben viszont az eljárási jogszabálysértés éppen abban áll, hogy – mint ebben esetben – a másodfokú eljárást le sem folytatták – hiszen a jogszerűen benyújtott fellebbezést egyáltalán nem bírálták el –, a régi Pp. 275. § (3) bekezdésének alkalmazása a jogorvoslathoz való alapjog sérelmét eredményezi.⁴²

III.2. Büntető ügyekben

A jogorvoslathoz való jog sérelmét előidézhethi a képviselő szabályainak nem megfelelő jogalkalmazói értelmezése is. Az e körben felmerült alkotmányos probléma a következőképpen foglalható össze: a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) 56. § (4) bekezdése alapján a pótmagánvádas ügyben a

---

amelyek érdemi, de elutasító döntést tartalmaztak.

³⁹ Az alapügyben egy ingatlan adásvételi szerződés érvénytelenségének megállapítása tárgyában volt folyamatban eljárás, amelynek során – még a jogerős befejezés előtt – a vevővel szemben végrehajtási eljárás indult, amelynek eredményeként a kérdéses ingatlant árverésre bocsájtották. A későbbi indítványozó ezen az árverésen szerezte meg az ingatlant, az ingatlan-nyilvántartásban szereplő perfeljegyzésre tekintettel tudva a folyamatban lévő perről. Az ügyben megismételt eljárásra is sor került, amelyben a későbbi indítványozó már II. rendű alperesként vett részt. A megismételt elsőfokú bírósági eljárásban hozott ügydöntő határozat rendelkezése szerint a szerződéskötés előtt fennállott eredeti állapotot kellett visszaállítani. Az ítéletet a későbbi indítványozó megfellebbezte. A másodfokú bíróság azonban úgy ítélte meg, hogy ebben a tekintetben a II. rendű alperesnek nincs fellebbezési joga: a szerződés érvénytelenségét megállapító bírósági ítélet elleni fellebbezés tartalmilag a szerződés érvényességének megállapítására irányul – érvelt –, s ezt a II. rendű alperes nem, csak maguk a szerződő felek (a felperes vagy az I. rendű alperes) kérhetnék. Mindezek miatt a másodfokú bíróság a szerződés érvénytelenségének a kérdését egyáltalán nem vizsgálta felül, és ebben a – fellebbezési jog hiányában „fellebbezéssel nem érintett” – részében az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A fellebbezés egyéb – marginálisnak tekinthető – elemeit megvizsgálta és elutasította a bíróság. Lásd: 3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [1]-[3]

⁴⁰ Lásd: 3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [3]-[4]

⁴¹ „Ha a felülvizsgálni kért határozat a jogszabályoknak megfelel, vagy olyan eljárási szabálysértés történt, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása nem volt, a Kúria a megtámadott határozatot hatályában fenntartja.”

⁴² Lásd: 3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [20]

pótmagánvádló ügyvédi képviselete kötelező, ugyanakkor a vádindítvány elutasítása elleni fellebbezésre jogosultak között a régi Be. – 347. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó – 324. § (1) bekezdése a pótmagánvádlót említi, a pótmagánvádló jogi képviselőjét nem. A bírói gyakorlat a régi Be. idézett jogszabályhelyeiből azt a következtetést vonta le, hogy a pótmagánvádló képviselője az elsőfokú bíróság végzésével szemben csak a pótmagánvádló nevében eljárva terjeszthet elő fellebbezést, a pótmagánvádló jogi képviselőjét önálló, a pótmagánvádlótól független fellebbezési jog nem illeti meg. Több olyan bírósági döntés született, amelyekben a bíróság jogosultság hiánya okán elutasította az ügyben egyébként szabályszerű meghatalmazással rendelkező jogi képviselő által benyújtott fellebbezést.⁴³ Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a fellebbezésről döntő bíróságok végzéseikben megszorítóan értelmezték a jogi képviselet terjedelmére vonatkozó szabályokat, valamint a pótmagánvádló jogi képviselője által benyújtott fellebbezés érdemi elbírálásához a pótmagánvádas eljárásban irányadó rendelkezéseken felül olyan további feltételeket követeltek meg, amelyek ellentétben álltak a kötelező jogi képviselet jogalkotói céljával, illetve nincsenek összhangban a törvényhozó által megnyitott, a vádindítvány elutasítása esetén a pótmagánvádlót megillető fellebbezési jog céljával sem. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményként rögzítette, hogy a pótmagánvádas eljárásban a pótmagánvádló szabályszerű meghatalmazással rendelkező jogi képviselőjének a képviseleti jogosultsága az eljárás egészére kiterjed, illetve a képviselet jogkörének a bíróságok irányában történő korlátozása annyiban hatályos, amennyiben a korlátozás a meghatalmazásból kitűnik, ezért a pótmagánvádas eljárásban a pótmagánvádló szabályszerű meghatalmazással rendelkező jogi képviselőjének a vádlói szerepkörében eljáró pótmagánvádló nevében tett és a meghatalmazás kereteit túl nem lépő nyilatkozatát – további feltétel megkövetelése nélkül – a pótmagánvádló képviseletében benyújtott jognyilatkozatnak kell értékelni. Egy másik ügyben az Alkotmánybíróság ezt kiegészítette azzal, hogy a pótmagánvádló a fellebbezési jogát a pótmagánvádas eljárás tárgyalási szakaszában is kizárólag a szabályszerű meghatalmazással rendelkező jogi képviselője útján gyakorolhatja. Ennek megfelelően a bíróságnak a jogorvoslati nyilatkozat megtételére – ha szükséges, a nyilatkozat tartalmát érintő egyeztetés lehetőségének biztosításával – abban az esetben is a pótmagánvádló jogi képviselőjét kell felhívnia és a jogi képviselő jogorvoslati nyilatkozatát a pótmagánvádló képviseletében tett jognyilatkozatnak kell értékelnie, ha a pótmagánvádló a tárgyaláson jelen van.⁴⁴

Nem állapította meg a jogorvoslati jog sérelmét az Alkotmánybíróság abban az esetben, amikor büntetőügyben az elsőfokú bíróság elmulasztott rendelkezni a bűnügyi költségről, azonban azt a másodfokú bíróság pótolta. Az indítványozó azt kifogásolta alkotmányjogi panaszában, hogy az említett mulasztás eredményeként a bűnügyi költségről csupán elsőfokú döntés született, hiszen a másodfokú – és a bűnügyi költségről először rendelkező – határozat ellen további jogorvoslattal élni nem tudott. Az Alkotmánybíróság azért nem osztotta az indítványozó érvelését, mert a régi Be. lehetőséget biztosított különleges eljárás lefolytatására abban az esetben, ha a bíróság a jogerős döntésében a bűnügyi költségről

---

⁴³ Az alkotmányjogi panaszok tárgyát képező ügyekben eljáró bíróságok az indítványozók – meghatalmazással rendelkező – jogi képviselői által, a vádindítvány elutasításáról rendelkező végzések ellen benyújtott fellebbezéseit jogosultság hiánya okán azért utasították el, mert azt a pótmagánvádló jogi képviselője „saját nevében” nyújtotta be, illetve, mert azt „kizárólag a jogi képviselő írta alá, azon a pótmagánvádló aláírása nem szerepel”, valamint „[a] pótmagánvádló jogi képviselője által előterjesztett [...] fellebbezés fejrésze egyértelműen fogalmaz akkor, amikor rögzíti, hogy a fellebbezést [...] a sértett pótmagánvádló jogi képviselője – és nem jogi képviselője útján – jelenti be. A meghatalmazottkénti nyilatkozattételre egyébként a fellebbezés további tartalma sem utal.” Lásd: 14/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [46], 3285/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [7].

⁴⁴ Lásd: 11/2017. (V. 26.) AB határozat, Rendelkező Rész 2. pont.

nem, vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett.⁴⁵

III.3. Közigazgatási ügyekben

A jogorvoslathoz való jog sérelmét jelenti az is, ha egy érintett azért nem tud élni az említett jogával, mert a jogalkalmazó szervek – az általuk elvégzett jogértelmezés eredményeként – nem tekintik ügyfélnek. A jogszabályban egyébként biztosított jogorvoslati lehetőség gyakorlására jogosultak körét így tehát az Alaptörvénybe ütköző jogértelmezés leszűkíti, kizárva ezáltal olyan érintetteket, akiknek az említett jogát a jogalkotó biztosítani kívánta. Egy ügyben az Alkotmánybíróság ezért alkotmányos követelményként határozta meg, hogy a közigazgatási és hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 15. § (1), (3) és (8) bekezdésének alkalmazása során a telekalakítási eljárással érintett telekkel közvetlenül szomszédos telek tulajdonosát is ügyfélnek kell tekinteni.⁴⁶ Az Alkotmánybíróság indokolása szerint már a telekalakítás során is lehet olyan körülmény, amely a telekalakítással érintett telekkel szomszédos ingatlan tulajdonosa vagy az azzal rendelkezni jogosult számára hátrányos következménnyel járhat. Így tehát már a telekalakítási eljárásban felmerülhet olyan jogos érdek, ami indokoltá teszi az indítványozó számára, hogy ügyfélként részt vehessen az eljárásban és előadhassa érveit, illetve hogy jogorvoslattal élhessen a számára jogtalan hátrányt jelentő közigazgatási döntéssel szemben.⁴⁷ Az alkotmánybírósági gyakorlat szerint ennek megfelelően az ügyféli minőség jogszabályba ütköző megtagadása nemcsak a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot sérti, hanem egyértelműen a jogorvoslathoz való jogot is.⁴⁸

Az Alkotmánybíróság vizsgálta a jogorvoslathoz való jogot az adótartozásért való mögöttes felelősség egyes eseteiben is.⁴⁹ Az ezekben az ügyekben felmerült alkotmányossági probléma gyökere abban ragadható meg, hogy a mögöttesen felelős személy joga nem terjed ki arra, hogy az adótartozás jogcímét és összezszerúségét is vitathassa, ezáltal tehát korlátozott terjedelemben érvényesül a jogorvoslathoz való joga. Ennek oka, hogy az adótartozásért mögöttesen felelős személyt abban az esetben lehet az adó megfizetésére kötelezni, ha azt az eredeti kötelezett az adóigazgatási eljárás lefolytatását és jogerős befejezését követően – amelyben az adós vitathatta a kötelezettség jogcímét és összezszerúségét – nem fizette meg. Az Alkotmánybíróság az egyik ügyben az adótartozásért felelős örökösök tekintetében éppen arra figyelemmel alkotott alkotmányos követelményt, mivel az örökagyó még az általa vitatott adótartozása tárgyában folyó (és bírósági szakban lévő) eljárás befejezését megelőzően hunyt el, ugyanakkor az akkor hatályos szabályok nem zárták ki egyértelműen az olyan joggyakorlat lehetőségét, amely ebben az esetben megakadályozta azt, hogy az örökösök mögöttes felelősségének megállapítása során

⁴⁵ Lásd: 3080/2018. (III. 5.) AB határozat, Indokolás [30]

⁴⁶ Lásd: 12/2015. (V. 14.) AB határozat rendelkező részének 2. pontját. A Ket. említett rendelkezése mérlegelési jogot biztosított a közigazgatási hatóságok részére annak megállapításához, hogy az adott ügyben valaki ügyfélnek tekinthető-e, avagy nem. A mérlegelés alapja, hogy a jogalkalmazó szerint fennáll-e az adott személy vonatkozásában a közvetlen és nyilvánvaló érdekelttség megléte.

⁴⁷ Lásd: 12/2015. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [28]

⁴⁸ Lásd még: 3224/2017. (IX. 25.) AB határozat, Indokolás [32] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság a 3384/2018. (XII. 14.) AB határozatban – hasonló probléma esetén (pótmagánvádlói fellépésre való jogosultságának kizárása) – kizárólag a tisztességes bírósági eljárás részét képező bírósághoz fordulás jogából vezette le az „ügyféli” jogosultságot. Lásd: Indokolás [45]-[47]. A határozathoz fűzött egyik különvélemény veti fel csupán a jogorvoslathoz való jog vizsgálatának szükségességét. Lásd: Indokolás [83]-[84] A 3241/2017. (X. 10.) AB határozatban pedig a testület – szintén telekalakítási ügyben – hivatkozva a fentiekben ismertetett döntésre, azt állapította meg, hogy az ügyféli jogosultság nem megfelelő biztosítása a jogorvoslathoz való jog sérelme mellett a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét is felvetheti. Lásd: Indokolás [25]

⁴⁹ Lásd: az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. ötvény (a továbbiakban: régi Art.) 35. § (2) bekezdését.

vitathassák a kötelezettség jogcímét és összecszerúségét.⁵⁰

Más ügyekben⁵¹ ugyan lefolytatták az eredeti kötelezettel (gazdasági társasággal) szemben az adóigazgatási eljárást, de annak során a mögöttesen felelős személy nem járhatott el, mert a mögöttes felelősségét megalapozó jogviszony ekkor már nem állt fenn (például mert ekkor már nem volt beltág, illetve ekkor már a felszámoló látta el a társaság képviselét). Tehát ezekben az esetekben a mögöttesen felelős sokszor csak a mögöttes felelősséget megállapító határozat alapján értesül a kötelezettségről, de ekkor már annak jogcímét és összecszerúségét nem vitathatja. Az ebbe a csoportba tartozó mögöttes felelősségi formák további közös jellemzője, hogy az eredetileg kötelezett személye már az alapkötelezettség (adótartozás) keletkezésekor is kettős, mivel annak teljesítéséért a gazdasági társaság mögöttes felelősként helytállni köteles tagja vagyonával mindazokért a tagsági jogviszonya alatt keletkezett tartozásokért felel, amelyeket a gazdasági társaság vagyona nem fedez.⁵² Itt tehát a jogorvoslatához való jog sérelme oly módon merült fel, hogy – bár erre a jogszabályi környezet lehetőséget teremtene, de – az elsődlegesen kötelezettel szembeni adóhatósági és az adóhatósági határozatokat felülvizsgáló eljárás során nem járhat el a mögöttesen felelős személy ügyfélként, annak ellenére, hogy mögöttes felelőssége nyilvánvalóan jelentős hatással van nevezettek vagyoni viszonyaira is.⁵³ Az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményként határozta meg ezért, hogy minden olyan adóhatósági és adóhatósági határozatot felülvizsgáló bírósági eljárásban, amely olyan személy mögöttes felelősségét érinti, aki az adóhatósági eljárás megindításakor már nincs a mögöttes felelősségét megalapozó jogviszonyban az adótartozásért elsődlegesen felelős szervezettel, a mögöttesen felelős személy is gyakorolhassa az adózót megillető azon jogokat, amelyek lehetővé teszik, hogy a helytállási kötelezettségét érintő adótartozás jogalapját és összecszerúségét vitathassa.⁵⁴

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ugyanakkor – tekintettel az egyes gazdasági társaságok gazdálkodása és a tulajdonosok ezzel kapcsolatos joggyakorlása közötti áttételes, mögöttes kapcsolatra – nem tekinthető alaptörvény-ellenesnek az a bírói jogértelmezés, amely a konkrét gazdasági társaságok esetében azok tulajdonosait nem ismeri el a társaságot érintő közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatának kezdeményezésére jogosultként. A társasági jogi szabályok, valamint az egyes eljárási törvények rendelkezései meghatározzák, hogy a cég nevében ki jogosult másokkal szemben, illetve a bíróság előtt fellépni. Az engedélyköteles gazdasági tevékenység folytatására az a gazdasági társaság jogosult, amely az engedélyt kiadó hatósági határozat rendelkező részében az engedély jogosultjaként van feltüntetve. Ahogyan az engedély kiadásáról szóló hatósági döntés sem közvetlenül érinti az egyes engedélyes gazdasági társaságok tulajdonosait, úgy az ezen engedélyt esetlegesen visszavonó hatósági határozatok sem közvetlenül rájuk nézve tartalmaznak rendelkezéseket. Ezért az ilyen hatósági döntésekkel szembeni esetleges fellépés kapcsán is irányadóak a cég képviselétével kapcsolatos rendelkezések; a gazdasági társaságban tulajdonrészrel rendelkező (magán-, vagy jogi) személyek – a társasági jog szabályainak megtartásával – elsősorban a gazdasági társaság képviselője, vagy képviseleti szerve számára jogosultak (és képesek) konkrét lépések kezdeményezésére. Ily módon a társaságot érintő hatósági és adott esetben bírósági döntések, valamint az egyes tulajdonosok relációjában csak közvetett kapcsolat állapítható meg.⁵⁵

⁵⁰ Lásd 2/2013. (I. 23.) AB határozat, Rendelkező Rész 1. pont.

⁵¹ Lásd 9/2013. (III. 6.) AB határozat; 20/2015. (VI. 16.) AB határozat; 22/2017. (IX. 11.) AB határozat.

⁵² Lásd: 9/2013. (III. 6.) AB határozat, Indokolás [30]

⁵³ Összefoglalóan lásd: 22/2017. (IX. 11.) AB határozat, Indokolás [17]

⁵⁴ Lásd: 9/2013. (III. 6.) AB határozat, Rendelkező Rész 1. pont. és 20/2015. (VI. 16.) AB határozat, Rendelkező Rész 1. pont.

⁵⁵ Lásd: 3033/2018. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [24]

A jogorvoslathoz való jog sérelmét jelenti az Alkotmánybíróság szerint a gyülekezési joggal kapcsolatos közigazgatási határozatok törvényességi ellenőrzését szolgáló eljárásban, ha a lefolytatott bírósági eljárás során a bíróság nem a panaszos (kérelmező) jogorvoslati kérelmének megfelelően vizsgálja meg a rendőrségi határozatot.⁵⁶ Az ilyen jellegű ügyben a bíróságnak a felülvizsgálat során kizárólag két jogkövetkezményt volt lehetősége alkalmazni, vagy hatályon kívül helyezte a határozatot, vagy elutasította a jogorvoslati kérelmet; arra tehát mód nem volt, hogy megváltoztassa a sérelmezett döntést.⁵⁷ Az alapügyben a bíróság – bár megállapította azt, hogy a rendőrség nem hozhatott volna tiltó határozatot, mégis – elutasította a kérelmező jogorvoslati kérelmét, ezzel pedig kiüresítette az indítványozó jogorvoslathoz való alapjogát, hiszen a felülvizsgálati eljárás csak formális értelemben ment végbe.⁵⁸ Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a bíróság az ügyben tulajdonképpen egy megváltoztató döntést hozott, erre viszont nem volt jogszabályi alapja: a korábbi tiltó határozatot hatályában fenntartotta, miközben annak érdeméről nem mondott semmit, a bíróság a tiltó okok és a rendőrségi jogalkalmazás vizsgálatáig el sem jutott, bár ez lett volna a felülvizsgálati eljárás lényege, ezért végzése nem minősült a felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálásának, így sérült az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése által is védett hatékony jogorvoslathoz fűződő joga.⁵⁹

III.4. Jogág-semleges követelmények

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a jogorvoslathoz való jog sérelmét okozza, ha a jogorvoslat érdemi elbírálását annak elkészttsége okán utasítja el a jogorvoslat elbírálására jogosult fórum, ugyanakkor figyelmen kívül hagyja, hogy a jogorvoslattal érintett határozatban adott jogorvoslati tájékoztatás tévesen (hosszabb tartamban meghatározva) tüntette fel a jogorvoslati határidőt és a benyújtott jogorvoslat e tévesen meghatározott határidőn belül került benyújtásra. A késedelmet tehát egyértelműen a jogorvoslati határidő téves megjelölése okozta, ezért a késedelem jogkövetkezménye – az érdemi elbírálás hiánya – nem eshet a jogorvoslati jogosult terhére.⁶⁰

A jogalkalmazó szervek tevékenysége abban az esetben is a jogorvoslathoz való jog sérelmét idézheti elő, ha tévedésük folytán helytelenül állapítják meg a jogorvoslattal támadott határozat kézbesítésének időpontját és e tévedésük folytán tekintik elkésztettnek a – valójában határidőben benyújtott – jogorvoslati nyilatkozatot.⁶¹

⁵⁶ Lásd: 24/2015. (VII. 7.) AB határozat

⁵⁷ Lásd: a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Gytv.) 9. § (2) bekezdés.

⁵⁸ „[A] bíróságnak a [rég]i Gytv. 9. § (1) bekezdése alapján azt kellett volna vizsgálnia, hogy a rendőrségi határozat jogalapja valós és jogszerű volt-e, azaz, hogy jogszerűen alkalmazta-e a rendőrség a gyülekezésekkel kapcsolatban jogszabályba foglalt tiltó okokat. Ehelyett azonban a bíróság azt állítja, hogy a felülvizsgálati kérelem »nem volt teljesíthető«. A bíróság a felülvizsgálati eljárás során áttekintette az ügy körülményeit, és a rendőrségi tiltó határozat jogszerűsége helyett a bejelentés megítélésének kezelésével foglalkozott és arra az álláspontra helyezkedett, hogy a korai bejelentésre tekintettel a rendőrségnek nem tiltó határozatot, hanem a bejelentést érdemi vizsgálat nélkül elutasító határozatot kellett volna hoznia. (...) Az elutasítással a bíróság lényegében nem a rendőrségi határozat törvényességéről döntött, döntésével mégis hatályában fenntartotta a tiltást, aminek a jelen ügyet érintő burkolt jogkövetkezménye, hogy egy, az idő előttiségre vonatkozó, sem az Alaptörvényből, sem pedig a [rég]i Gytv.-ből le nem vezethető tiltó okot fogadott el a bíróság, amikor a sem a rendőrségi határozatában, sem pedig a panaszos (kérelmező) jogorvoslati kérelmében nem szereplő indokra alapította döntését.” 24/2015. (VII. 7.) AB határozat, Indokolás [24], [26]

⁵⁹ Lásd: 24/2015. (VII. 7.) AB határozat, Indokolás [26]-[27]

⁶⁰ Lásd: 9/2017. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [29]

⁶¹ Lásd: 18/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [22]-[23]

III.5. A rendkívüli jogorvoslat során született határozatok vizsgálata

A fentiekben (lásd: II. fejezet) megállapítást nyert, hogy az alkotmánybíróági gyakorlat szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből kényszerítően nem következik a rendes jogorvoslati formákon felüli, egyéb jogorvoslati lehetőségek biztosítása a jogalkotó részéről. A rendes bíróságok jogértelmezése alkotmányos kereteinek meghatározásakor az Alkotmánybíróóság leszögezte, hogy amennyiben jogalkotó mégis megteremtette a rendes jogorvoslaton felüli, valamely további jogorvoslat lehetőségét, abban az esetben ez a jogalkotói döntés e jogorvoslat elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróságok számára olyan, az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó alkotmányos kötelezettséget is létrehozott, amely szerint jogalkalmazásuk során a jogalkotó által megnyitott jogorvoslat lehetősége az Alaptörvényből levezethető követelményeknek megfelelően, így hatékonyan és ténylegesen is érvényesüljön⁶². Mindez tehát azt jelenti, hogy a rendkívüli jogorvoslati eljárásokban eljáró bíróságok számára is irányadóak azok az alkotmányos követelmények, amelyeket az Alkotmánybíróóság a jogorvoslatihoz való jogból bontott ki. Így a – jogorvoslatihoz való jog sérelmét állító – valódi alkotmányjogi panasz tárgya lehet a rendkívüli jogorvoslat eredményeként megszületett döntés is, hiszen az Alkotmánybíróóság csak így tehet eleget az Alaptörvény 28. cikkében rögzített alkotmányos kötelezettség ellenőrzésére vonatkozó hatáskörének.⁶³

IV. Összegzés

A cikkben arra tettem kísérletet, hogy összefoglaljam az Alkotmánybíróóságnak a jogorvoslatihoz való joggal kapcsolatban jelenleg tetten érhető gyakorlatát. Nagy hangsúlyt kívántam fektetni arra, hogy bemutassam azokat a legfontosabb⁶⁴ döntéseket, amelyeket az Alkotmánybíróóság új hatáskörében eljárva, azaz a valódi alkotmányjogi panasz eljárásban hozott.

Az Abtv. 27. § szerinti eljárás – ahogy fentebb utaltam rá – az egyedi bírósági döntésekkel szemben igénybe vehető – kifejezetten a bírósági jogértelmezés alkotmányos felülvizsgálatát lehetővé tevő – rendkívüli jogorvoslat, ezért rendkívül változatos tényállások mellett, igen különböző jogszabályi rendelkezések bíróság általi alkalmazása is a jogorvoslatihoz való jog sérelmét idézheti elő. A dolgozat III. fejezetében ismertetett döntések esszenciáját összefoglalva megállapítható, hogy az eddigi gyakorlatban a jogorvoslatihoz való jog sérelmét a felülvizsgálat egyik jogszabályi rendelkezésének nem megfelelő alkalmazása, az ügyféli minőség el nem ismerése, a képviselő szabályainak nem megfelelő értelmezése, nem jogorvoslati kérelemben foglaltak szerinti felülvizsgálat lefolytatása, illetve a jogorvoslati határidőről való téves tájékoztatás, valamint a határidők helytelen számítása idézte elő. Az ismertetett ügyekben az Alkotmánybíróóság döntését nem önmagában jogszabály-alkalmazási hibák indokolták, hiszen az Alkotmánybíróóság tartózkodik attól, hogy

⁶² Lásd: 3020/2018. (I. 26.) AB határozat, Indokolás [39]

⁶³ Emiatt nem tartom helyesnek és követendőnek az Alkotmánybíróóságnak azt a néhány határozatát, amelyek az ismertetett döntés tartalmával ellentétes álláspontra helyezkednek: „Az Alkotmánybíróóság következetes gyakorlata alapján a felülvizsgálat – mint rendkívüli jogorvoslat – az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe (...). A jogorvoslatihoz való jogból tehát nem fakad követelmény arra nézve, hogy egy rendkívüli jogorvoslati eljárásban hozott ítéletet felül kelljen vizsgálni.” {3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [24]-[25]}; „A jogorvoslatihoz való jog tehát nem követeli meg a rendkívüli perorvoslati rendszer létét, így egy rendkívüli perorvoslati eljárásban hozott ítélet felülvizsgálhatóságának lehetőségét sem.” {3307/2017. (XI. 24.) AB határozat, Indokolás [10]}

⁶⁴ Lásd: 38. l. b. j.

törvényértelmezési és szakjogi kérdésekben állást foglaljon,⁶⁵ erre csak akkor kerülhet sor, ha a jogalkalmazói jogértelmezés közvetlenül befolyásolja valamely alapjog gyakorolhatóságát és tényleges érvényesülését.⁶⁶ Az ismertetett ügyek sajátossága éppen az, hogy az azokban foglalt jogértelmezés az indítványozó jogorvoslathoz való jogát érintette hátrányosan.

Az említett bírói értelmezési hibák szinte mindegyike – mutatis mutandis – felmerülhet bármelyik jogterületet érintő bírósági eljárásban, így tehát egy-egy alkotmánybírósági döntés tanulságul szolgálhat – nem csupán a konkrét panaszban vizsgált bírósági döntéssel megegyező típusú ügyekben, hanem – bármely ítélkező bíró számára.

Annál is inkább, mert amennyiben az Alkotmánybíróság megsemmisít egy bírói döntést, akkor az Alkotmánybíróság előtti eljárás ugyan befejeződött, de a jogvita visszakerül a rendes bíróságokhoz, ahol az új eljárás során, a megsemmisítő határozat rendelkezéseinek megfelelően új határozat fog születni, tehát az alkotmányos jogvitát a rendes bíróságok zárják le.⁶⁷ Az igazán bölcs bíró számára viszont fennáll a lehetőség arra, hogy az eljárása során előregondolkodva már azonosítsa és az értékelés körébe vonja az adott ügy alapjogi vonatkozásait is, így elkerülve a döntése esetleges megsemmisítését.

---

⁶⁵ Lásd: 7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33], [38]

⁶⁶ Lásd: 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]

⁶⁷ Vessd össze: Orbán: i.m. 16. o.